

A' ROMAI TSÁSZÁRI ÉS AP. KIRÁLYI FELSÉGNEK
KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indúlt BÉTSBÖL Szeredán 23. Január. 1788.

Hazánkbéli Tudósítások.

A z Erdélyi Nagy Hertzegségből ezeket írják:
„ A' múlt esztendőben Décembernek 10-dikén Szomos-ujvár Királyi Városnak, szokott tzeremoniával ki-hirdetterék. Maga a' F. Királyi Komissarius Ur ö Excellentiája, a' N. Vármegyéknek főbb Tisztjei, sőt még a' Kolosvári N. Magistrátusból-is némely hivatalos személyek jelen valának. Fel-olvastatott elsőbben azon *Diploma*, mellyel ö Felsege ezen Vároost F. Királyi Névvvel és szabadsággal élő jussal kegyelmesen meg-ajándékozni méltosztatatt.

tatott. Az-után pedig edgy más *Diploma*-is, mely-
 szerént meg engedtetett, hogy minden Katona-tartás-
 tól és Forspont adásoktól ez-után is tellyességgel sza-
 bad légyen; mint hogy tsupa kereskedő Város lévén
 e' két teréhvel fenn nem álbhatna. Ezen alkalma-
 tofságnak gyűlése igen nagy és szép vala; de az
 Adventi napokban esvén meg-nem engedődék, hogy
 fényesebb öröm pompák és musika-fzónál való víga-
 dozások között mennyen végbe. A' Marha döge
 még jobban-is el-harapozott szerte-széjjel az Hazá-
 ban, hól nagyobb, hól kisebb mértékben. A'
 Szász-Régeni Tudositások-szerént, itten 500 darab
 marhák hullattanak-el a' múlt esztendőben. Tordán
 már reményjük, hogy meg-tsendesedik nem fokára.
 Augustus végén, mikor leg-előbb a' dög ide bé-ha-
 rapozott, vólt nekünk Tordán aprobb 's nagyobb
 szarvas-marhánk 2766 darab. Ezekből ezen eszten-
 dőnek utólsó napjaig vólt beteg mind-össze 1711
 darab, mellyekből el-húllatt 317, meg-gyogyúlt
 1382, és annyira meg-fordúlt ezen veszedelmes tsa-
 pás, hogy most tsak 2 taláztatik betegen, sőt ezek-
 nek meg-maradásokhoz is nagy a' reménység. Még
 Erdély a' maga ujj Katonáit egész számmal ki-nem
 álitotta. Magok a' Paraszta közönségesen beszél-
 lik, hogy ha a' *Numerus*-szerént, tisztesleges bir-
 tétel által hivattattanak vólna ezen életre, örömmel
 fejet hajtottanak vólna. Ugy látszik azért, hogy
 ez a' mod itt-is, mind Magyar-orfzágon tsendesebb
 lett vólna; mert már a' fogdosástól féltő kártévök-
 nek száma az erdőkön és vendég-fogadokban nagyon
 meg-szaporodván, nem kis károkat okoznak. A'
 mely Tábori szekerek és ágyúk Erdélybe bé-érkez-
 tenek, azok a' Régementekhez, annak fekvése és
 hól-léte-szerént széllyel osztattak, és alá 's fel jár-
 nak

nak mostan-is az Országban, és Városokból városokba hadi-készületeket hordanak. — Méltóságos Gróf Bethleni *Bethlen* Sándor Ur ő Nagysága ő Felségétől Erdély-orizági fő Hadi Commissáriusnak tette. — A' széleken lakó N. Székely Katonák közül fokon fel-irattak, hogy másuvá mozdittassanak, de nem örömöst hadják ott lakó földjeket. A' Székely Huszároknak bizonyos része Bukovinába indulandó. — — — — Itten Erdélyben nyomtatott levelek küldettettek a' Földes Uraságokhoz, az ő Felsége neve alatt, mellyekben a' jelentetik, hogy mivel ő Felsége a' jelen-való környül-állásokban Erdélynek-is határ-szélein kemény őrizetet kíván tartani, tehát ki-ki, a' mivel háza-szükségén fellyül bővelkedik, ha maga jó-szántából által engedi, rendes árrán, akár edgyezés-szerént való hitelbe, ő Felsége igen kedvesen fogná venni. — — — Ha pénzért, meg-határozott árrát ki-fizeti; ha hitelbe, a' tsendefiség' helyre-állásával ki-ki bőv jutalmát véfzi, és — Az egész Országban fel-irattatott, ki-ki mennyi buzát, zabat, árpát és szénát adhat a' közönségesre. A' köz-nép már a' reá esett részt mind ezekből ki-adta. Kolosvárt az ujj Katonák oda való gyűjtésével és más okokból oly nagy drágaság kezdett vala lenni, hogy edgy kenyér edgy forinton-is el-megy vala; de ennek leg-inkább a' rend-kivül való sáros út lévén az oka, már megint kezd minden oltsodni. Tordán most (10. Jan.) a' leg-szebb tiszta buzának 24 garas vékája, az elegyesnek 16 — 20; a' Török-buzának (Tengeri, Kukurutz) 13 — 14 garas. Kolosvárt a' Majorság, tojás's több-efféle konyha-béli ékelségek igen drágák, olykor 2 tojásnak edgy garas az árra (Bétsben háromot-is kapunk edgy garasért) ritkán adnak háromot

vagy négyet, hólott ez-előtt tyukot vettünk edgy garafon. Az Adventi napok Erdélyben igen kemény hideggel teltenek-el; de Karátsonra lassan lassan meglágyúlván, igen szép meleggel, de nagy sárral telék-el. Az Ujj-esztendőben 5 napokig nagy köd ralkodott minden-felé; de már edgy héttől fogva igen gyönyörűséges szép és kies tiszta napok tartanak, tiszta kellemetes szép Őszi vagy Tavaszzi forma. Januáriusban minden-felé szántanak és vetnek Őszi vetéseket, mely igen ritka példa., (Torda 10. Jan.) — Szathmár Németiből is 10. Jan. ezt írják.

Hitel-felett való dolognak láttszának, hanem ha tulajdon szemeimmel látnám, és tapasztalásomat remekül-is el-küldeném a' dolognak nyilván-való világosítására a' *Magyar Kurirnak*, melly ez: Ujj-esztendőnk fel-derülésével fok élő-fák Tavaszt hirdettek, mert a' többek között edgy Kertben a' szilvafák levelezni kezdettek, mig már a' *Viz-kereszt* után következő deres napok el-nem hervasztották, mellyek között edgy párt bizonyos jelül ide-is zárok. Melly rend-kivül-való készségeket, bár lassúsággal ne váltanak fel Tavaszszal.

A' Szebeni Levelek által tudósítottunk, hogy itten Typografus *Hochmeister* szórgalmatofsága által ollyon Komédia-ház építettett, mellyre már 18-ezer forint költség tétetett, noha még a' belső készületeire nézve nem egészfzen kész. Ezen K. ház a' Bétsi formára lévén építve, edgyfersmind Bál-ház, és a' kinek tettszik lakadalmi ház-is léfzen. Minden héten 4 napokon fognak ebben játszodni; és az a' már régtől-fogva ohajtva várt tziel, hogy ezen játék néző házban a' Haza született Magyar nyelvén-is minden héten leg-alább edgy Komédiát játszodjanak.

Most fogjanak hát az élefebb eszű Hazafiak és a' Nemzet' pallérozását ohajtó kedves találmányú eszék pennához, és készítsenek Magyar Komédiákat; fordítsanak más nyelvekből-is; és a' kiknek értekek eszék és tehetségek vagyon, ne nézzék azt, hogy magok más nyelveken-is az illyentén játékokban gyönyörködhetnek, hanem másokat is hogy gyönyörködteheszenek azon igyekezzenek.

A' Pofonyi Tudósítások-szerént itten szorgalmasan készitik azokat a' hajokat, mellyek által az éles házba takarított eleség, 's más egyéb szükséges dologok a' Táborhoz takarittathassanak, és 4 hetek alatt 42290 mása liszt 452800 üres 'sák, 280 darab ágy, 5600 pamuttal bélélt téli takaró, 5600 nyári takaró, 360 szalma 'sák, 5600 párna vitetett-le. A' napokban ujra 23 ezer véka zabot és 4338 mása lisztet rész-szerént a' vizen, rész-szerént a' szározan indittának-le a' Tábor-felé. Májusnak kezdetétől fogva ezen esztendőben, a' hadi-népnek elesége nem Országnek igazgató-székjei, hanem az arra rendeltetett különös élésre vigyázó Tisztek által fog a' Táborhoz szállittatni. — Ezen hónapnak 9-dikén tudósittatunk Ungvárról, mely-szerént, hogy a' 6-dikban esett, már tudva lévő, Bétsi Felséges Lakadalomnak örvendetes hire és emlékezete, ne tsak a' jelen-valokra, és azokra, kik az Ujjság - Leveleket olvashatták, terjedhesen ki, hanem a' keveset látó és halló köz-nép-is a' maga következendő Fejedelmének lakadalmi napját örvendező szívébe rejthesse, és ezt a' Magyar-orzági meszízebb részeken-is ugyan azon napon és orában képzelhesse, a' Munkátsi Püspök *Bacsinszki* András Ur ő Excellentiája, ugyan azon napon estvéli 6 orakor a' maga Püspöki Udvarát illuminálván, edgy más u-

tán

tán 3 ágyukat lövetett-ki, és annak utánna a' maga szárnyai alatt ott lévő Papjaival és az oda-való fő Oskola' Professorival vatsorához ülven, az öröm Párnak hofzú éietett és bóldog Uralkodást kívánának.

A' Nemes Magyar K. Testörzök' fergében fő Hadnagy *Bartsai* Urnak a' F. Monárkha a' múlt napokban a' maga istálojából 2 Paripát ajándékozni méltoztaték, harmadikat pedig a' Gárda Paripát. Ugyan ezen Nemes Seregből Hadnagy *Petrás* Márton Ur, a' napokban meg-halálazott Györi Posta-mester helyet Posta-mesternek nevezteték. — Mennyire betsülte légyen II. Nagy JOSEF a' II. Nagy *Fridriket* bizonyitják minden napi tselekedei. A' II. *Fridrik* fajtó alatt lévő Könyvére nem tsak praenumezált, hanem, a' mint a' Berlini Levelek erősítik, annak bizonyos részét pergamenten arany betűkkel kívánnya magának meg-szezni, melynek árra 300 Tallér lévén, már ezt a' F. Ts. és Királyi Követ Ur leg-ottan ki-is fizette. — Noha halgatni láttanak a' fegyver-zörgések; de a' készülétek és az előre mindeneket mozdított tzél és ok nem szunnyadozik, sőt a' készüléteket minden nap erősebbekké téfzi, mellyek szemmel láthatok. Kiovba meg-érkezett a' Muszka Tábornak Patikája. *Kohotzovban*, Fejér Rusziában 's más helyeken élés-házokat épittenek. Mint hogy a' jelen-való időben tsak nem egész Muszka-országban nagy hó és igen jó szán-ut vagyon, a' hadi-dólgok' költeztetése rend-kivül-való 's t. mellyek nem hamar békeféségre mutatnak. — A' Spanyól Király a' Mádríti lakofokat meg-számláltatván, ezeknek számak tsak 154-ezer 18 fokból áll, mely a' Városnak nagyszágához képest igen kevésnek láttatik lenni. Itten a' Remetéknek, kik eddig az egész Országot fel-koldulták, határ szabattatott, ki-ki hól kol-

koldulhatsan közülök, és meg-tiltatott, hogy a' Bóldogságos Szüz képét, melynek meg-tsokalására eddig mindeneket bizonyos pénz fizetés mellett kényszerítettek, ez-után senkit se kényszerítsenek. — Frantziaországból 1685-től fogva 1745-ig ki költözött Protestánsoknak jószágai, mellyek a' Korona jószágaihoz foglaltattak, 40 Milliomra betsültettek, 's minden esztendőben más-fél Milliomat hajtanak-bé; de már nagyobb részén az ő előbbeni örökösseinek mind visszadottak, úgy hogy a' mit még most a' Király bir, száz-ezer forintnál többet nem ér.

Edgy *Jásiból* Dec. 14-kén költ kedvetlen tudósításnak párja: „Végre alkalmatosságom adá elé magát Kegyelmedet ezen nyomoruságoknak völgyéből ez fontos de szomorú ujjságról tudósítanom: hogy nálunk *Jásiban* valósággal Pestis vagyon. Az had és éhség köztünk külömben-is uralkodik: mi lett volna már ennél egyéb hátra? Az oka ezen 3-dik vezedelemnek ez, hogy a' Nov. 23-dik és 24-dike között esett öldöklésben a' *Jantsárok*, *Spahisok*, *Arnauták* (Fejedelem Örző-katonái) és a' *Lakosok* közül 3-ezernél többen el-esvén, a' hot testek imide amoda az árkokba, pintzékbe és per-vátákba 10 — 15 — 20-szanként edgymásra hanyattanak, és ott meg-büszhődvén a' levegot meg-veztegeték. Most már napjában 15 — 20 's több személyek-is kezdenek meg-halni: még-is nem fordítatik a' vezedelem ellen leg-kifsebb orvasló eszköz-is; 's hogy-is fordithatodnék, minthogy senki a' meg-büszhödött testekkel tellyes gödrökhöz közelíteni nem akar, azonban majd semmi meszünk nintsen. Ennek felette az öldöklés kifsebb mértékben még máig-is tart, minden reggel tanáltatnak hol 1 hol 2 meg-öletett *Jantsárok*, *Spahisok*, *Arnauták*
és

és Tatárok (melly utolsók között ez előtt II nappal-is 1300-an érkeztenek-meg), nem számlálván ide azokat, a' kik nappal ölettetnek-meg. Ha több levelet Kégyelmed töllem venni nem tanál, tudja-meg, hogy én-is vagy a' Pestisnek vagy a' Törököknek lettem prédájává. Mind ketten ezen veszedelmek-közzül nőtön nőnek: mivel már maga a' Fejedem-is meg-engedte a' Jantsároknak, hogy mindenik lora ülhet, a' mellyik tsak réa szert tehet. Mibent ez meg-engedtetett, az Jantsárok egyenesen a' Fejedelem' istállójára rontván, minden engedelem nélkül onnat sok lovakat el-vettenek; mely dologért midőn edgy-néhányan fel-akasztani parantsoltattanak volna, így menték magokat: „a' Fejedelem minden ki-fogás-nélkül engedte-meg, hogy lovakat magunk alá onnan vehessünk az honnan lehet. A' Fejedelem tanátsofabbnak tartá el-botsátani őket, sőt kére, hogy edgy-néhányat számára tsak ugyan hagyának-meg, és ezt meg-is nyeré önnön maga szolgáitól. Példás katonai Subordinátzio v. fenyték! Az egész városban nints már edgy magános embernek-is lova: a' viz-hordók magok huzzák a' viz-hordó szekeret. A' Ts. K. Titoknak ismét visszafá jött. Az *Austriáról*-való had annyi mint való. A' Szeretsen Fejedelem Afzszony most útozik nálunk *Otzakóv*-felé keresztül *Khotzimból* edgy-néhány ezer Tatárral: hólnap a' mi Fejedelmünk-nél fog-hálni.

Terpenetz Bétsi Posta Tiszt Urnak irjanak Deákul vagy németül azok, kiknek az Expeditzio eránt bajok vagyon.